

Introductie schrijfsel

voor
projekt (en)

over :

" Mensen en hun milieus. "

Jaap Schot
afd. Persoonlijkhedsleer.

aug. 1974

WOORD VOORAF.

Deze voorliggende stencils zijn bedoeld om een gesprek op gang te brengen.

Een gesprek over 'de psychologie van het omgaan met het milieu'.

Dit studie-jaar (1974/75) zou ik daarover graag een projekt starten.

Dierenbescherming, Wereld Natuur Fonds en Club van Rome. Het onderwerp

'milieu' is bepaald wel in het nieuws. En niet van vandaag of gisteren.

Mijn vraag is eigenlijk: is er enig systeem in deze dwaasheid ?

Het zal de schuld van het kapitaal wel weer zijn, maar hoe werkt het al-

lemaal ? Het bevredigt mij niet om allerlei kwalijke zaken te signaleren

en er zelfs hier en daar één te (helpen) bestrijden. Evenmin als het me

voldoet één of meer wortels van het kwaad te postulieren en te benoemen.

Wat is er kwalijk aan het kwalijke, en in hoeverre is het omgaan met het

milieu een uiting van wat de daders 'aan de natuur beleven'?

In deze stencils probeer ik al wat begrippen in te voeren en wat samenhan-
gen te veronderstellen. Uitsluitend om een gesprek op gang te brengen.

Deze schrijfsels zijn uitingen, van een zich ontwikkelende visie. Uitingen,

dus behalve gedácht, is wat er staat ook zo af en toe gevoeld. Dat ik me- *
zelf bij het schrijven deze tijdelijke en persoonlijke gevoelens toesta maakt

het mij mogelijk om te schrijven. Ik hoop dat het niet te zeer hindert bij het

lezen. Ook al is het 'gansch onwetenschappelijk'.

Diegenen, die na lezing van deze stencils (nog) lust hebben om (mee) een

project op te zetten, kunnen zich melden bij :

jaap schot

sloep 59, groningen.

tel.: 050 - 487933

b.g.g.: 050 - 117626

Het eerste milieu is het natuurlijke milieu: een mens is een dier, dat met andere dieren en planten deel uitmaakt van een ecologisch systeem.

Het tweede milieu is het sociale milieu: een mens is een dier dat wordt (op)gevangen in een verzameling samenlevende soortgenoten, woont in door vroegere soortgenoten gebouwde nesten en leeft volgens door anderen vastgelegde gedragsbepalingen.

Een mens heeft noch aan het scheppen van zijn eerste milieu, noch aan het scheppen van zijn tweede milieu deel gehad. Als het goed was zou het onderwijs dan ook inhouden: het in de gelegenheid stellen om ervaring op te doen met het deel uitmaken van eerste en tweede milieu. Het aantonen van de bruikbaarheid en daardoor de wenselijkheid van deze milieus voor de leerlingen en het kans geven om in te zien wat er voor het handhaven van beide milieus (in hun bruikbaarheid) nodig is.

Het zou mooi zijn als de opvoeding inhield de neiging om de milieus onverminderd weldadig aan de na ons komenden door te geven, maar het is de vraag of dat zó doorgegeven feitelijk nog wel haalbaar is.

= = = =

In een land als Noorwegen is nog te zien hoe de mensen wonen in een met duidelijke moeite opgebouwd tweede milieu, dat geplaatst is in en verdedigd moet worden tegen het eerste milieu. Woningen en nederzettingen zijn door wegen en spoorwegen, telefoon, radio en t.v. verbonden. Deze middelen maken het mogelijk om als volk te leven. Een deel van het land is in gebruik voor landbouw en veeteelt en de producten zowel als de planten en dieren tijdens hun produceren moeten beschermd worden tegen de vrij levende dieren en planten. En alles ook tegen de niet-levende natuur.

= = = =

Op deze situatie (en op de beschikbaarheid van veel geringer-doeltreffende technische middelen) is dat minimale dat aan kinderen over het omgaan met het milieu wordt geleerd, gebaseerd.

Natuurvernietiging en cultuurspreiding worden verkocht als twee kanten van een zelfde zaak, een goede zaak, een noodzakelijke zaak. Dit is echter een klein en verdwijnend onderdeel van een veel ingewikkelder geheel. In het onderwijs wordt gewerkt met een begrip 'leren', dat neerkomt op 'aannemen van horen zeggen', wat zelfs bij de beste bedoelingen niet kan voorkomen dat de veel primitievere ervaringswerkelijkheid van de kinderen buiten de school hun houding tegenover eerste en tweede milieu wérkelijk bepaalt.

= = = =

In een land als Nederland is de verhouding omgekeerd: tussen de mensen leven de restanten van de natuur, als de indianen tussen de blanke amerikanen: toe aan bescherming en reservaten. Hoe ik de situatie op de aarde als geheel moet inschatten weet ik niet.

~| Verder is er behalve verdediging, in stand houding en
doorzwen van het aangeboden ook nog: het uit-
werken ervan, het verder uitbouwen, het culti-
veren. Alleen behoud betekent ook het behoud
van onvolkomenheden en fouten. ~~Invoud~~
* meedoen door allen is aan het behouden
alleen niet mogelijk. Onze beschaving is te
weinig aan positieve doelen bezig, die inspireert
niet voldoende. Daaraan is iederlei schuldig
maar wie zelf niet geïnspireerd is (geen inspiratie heeft)
kan niet ~~geen~~ inspirerend opvoeden en onderwijzen.

jaap schot -over het eerste en het tweede milieu- -2- 30 juli 1974

De positie van de mensen in het eerste milieu is duidelijk: er heerst een mensenplaag, doordat er te veel mensen op een verkeerde manier omgaan met de andere onderdelen van het ecologische systeem..Dat het mis is, kan worden afgelezen aan het uitsterven van ~~vele~~ diersoorten en het zeldzaam worden van nog weer veel meer andere. Iden voor plantesoorten.

Jeupken
x

De natuur vloeit bepaald niet meer over van melk en honing. En massale sterfte en hongersnood zijn niet beperkt tot mensen en vee. Ook daarbuiten zijn het bestaande en toch niet gewone verschijnselen. Niet alleen binnen Nederland is er niet meer voor ieder van ons een stuk grond beschikbaar, groot genoeg om ons te onderhouden (zonder dat aan andere soorten levende wezens hun kans op bestaan wordt ontnomen en zonder dat aan de individuen van niet-bedreigde, want door ons gebruikte, benodigde soorten hun vrijheid wordt ontnomen, dat is: dat hun volledig functioneren wordt verhinderd, dat ze 'geen deel van leven hebben').

De positie van de ~~mehsen~~ mensen in het tweede milieu is gekenmerkt door het verdeelingsprobleem. De verdeling van hetgeen voor gebruik en ~~ve#bruik~~ gebruik beschikbaar is, moge dan al in het verleden misschien door schaarste een probleem geworden zijn, het is gebleken dat door het toevoeren van een overvloed aan te verdelen goederen geen oplossing kwan.

x

Toch heeft de overvloed een ingrijpende verandering gebracht: de zelfbedieningswinkels en de arbeidsschaarste (gebrek aan werkgelegenheid). Door de schuld van ~~thet~~ (maken van berekeningen ontrent wat te doen op grond van de rentabiliteit van het geïnvesteerde) kapitaal werd bij het verkrijgen, bewerken en distribueren van de goederen zo zuinig mogelijk omgegaan met werk. Door de wedstrijd in het bezitten werden de eisen van die bevoorrechten die een plaats in het productieproces hadden steeds hoger (zij wilden meer consumeren). Zo is er een afgeleide wedstrijd in het hebben van werkgelegenheid. Men wordt minder kieskeurig en ook onnodig werk is goed. (Verzet daartegen is van investeerders niet te verwachten zolang het rendabel is.) Ook is het gelijk op delen van de werkgelegenheid (arbe^dstijdverkorting e.d.) een met de spelregels van de wedstrijd strijdige doelstelling.

x

We kunnen twee soorten werkgelegenheid onderscheiden: die als werkgever en die als werknemer. Ten aanzien van het eerste milieu stelt de werkgever (ondernemer) zich veroverend op: hij neemt een stuk grond in bezit en doet daarmee wat hem het leven mogelijk maakt. Het is duidelijk dat voor deze mensensoort bijna geen andere dan gekregen kansen meer zijn. Een andere soort ondernemers is de groep der dienstverleners: artsen, advocaten, kruideniers enz. enz. Zij leven van elkaar en de anderen, de werknemers. De strijd van dokters tegen kwakzalvers en de strijd van winkeliers tegen branche-vervanging duiden er op dat we hier mooie voorbeelden van 'bezit' hebben.

Verbleven

* = geefde
= is niet
meer te nemen

Het niet mogen verrichten van nuttig werk door het bezit.

Voor de werknemer ligt het anders. Hij solliciteert. Hij vraagt (netjes !) om een plaatsje aan de ruif. En hij kan ontslagen worden. Zijn baan, beter: zijn aanstelling is wel een bezit, maar geen vast bezit en hij kan niet voor zichzelf dit bezit maken. Een ander, de werkgever, kan zijn bezit kapot maken. Ongestraft. Want de werkgever is de schepper van de werkgelegenheid. En zomin als we de schepper van het eerste milieu regen kunnen afdwingen als we dat voor ons stukje land nodig hebben, enz..

Er bestaan voor ambtenaren vaste betrekkingen, en dat is net zoiets als een stuk grond. Je kunt er af gepest worden, maar dat is toch een stuk minder waarschijnlijk dan ontslag bij een vrije onderneming.

= = = = =

Stellen we ons nu de vraag hoe het eerste en het tweede milieu er uit zien voor een nieuwkomer op aarde (kind genaamd). Eerst moet worden vastgesteld dat deze vraag in haar algemeenheid niet te beantwoorden is: sommige kinderen zien soms wel eens iemand bezig zijn beroep uit te oefenen. En omdat er vele beroepen zijn, kan dat soms zeer leerzaam zijn. Ten tweede kunnen we vaststellen dat het niet zeker is of en in welke aantallen kinderen voorkomen die aandacht besteden aan deze milieus.

Maar ondanks die twee punten: het kind merkt dat zijn ouders zich boven hun macht voortgeplant hebben: de ouders kunnen hun kind niet van het nodige voorzien zonder bij het verkrijgen en het verdelen onrecht te doen.

(Respectievelijk wordt er van het eerste milieu teveel afgenomen, er wordt geplunderd i.p.v. geoogst; van het tweede milieu klopt de verdeelsleutel niet: er wordt in de wereld massaal honger e.d. geleden.)

En de ouders kunnen de kinderen niet verzekeren van een plaats (arbeid, land of winkel) om van te leven later.

Dit zien de kinderen die in tijd en ruimte tamelijk ver kijken. Zij die zich wat dichterbij van gegevens voorzien speuren t.a.v. die latere werkgelegenheid de ongerustheid van de ouders, uitgedrukt in de massief afgedwongen scholing. Verder bespeuren zij de jeugdwerkeloosheid en de bevoorrechtheid van hen die werk hebben (meer geld hebben is meer mogen). Verder zien ze de overvolle winkels en de uitbundige wijze waarop iedereen tot het uiterste gaat in het laten zien wat hij zich veroorloven kan aan consumptie.

Aanraking met het eerste milieu is buitengewoon onwaarschijnlijk voor het kind (het ziet alleen tuinieren).

Het tweede milieu schiep (bestaat voor een deel uit) paradijzen boordevol plukverboden (warenhuizen, supermarkten) ~~tenzij~~ tenzij een hogere macht je geld (=plukmachtiging) GEEFT.

*Wie ook
Dichter
'Strakke' der
Bijzondere*

In de supermarkt zien we alleen de oogstresultaten, we zien niet hoe het groeide. Het is meer een luilekkerland dan een hof van Eden. Zowel de omgang met het eerste milieu als de omgang van de mensen met elkaar tijdens het produceren onttrekken zich aan het gezicht. We hebben onze gegevens daarover van horen zeggen. Pas als we het dagonderwijs (even of voorgoed) verlaten kunnen we iets zien (let wel: één plaats) van dit tweetal gebieden van omgang. Samenhangen zijn helemaal moeilijk te vinden.

Om diverse redenen (van fabrieksgeheim tot efficiency) houden de mensen met werk hun werk onzichtbaar. Zo hier en daar is er misschien wel een zekere schaamte onder de redenen voor die onzichtbaarheid, b.v. bij bio-industrie. Maar vaak is er voornamelijk het voorkomen van gezeur door ethische lieden het doel. En de scholen werken erg mee: ze houden de kinderen (van nature nieuwsgierig) netjes binnen en ze bestrijden de nieuwsgierigheid vaak actief. Verder kan men pottekijkers van de terreinen weren.

= = = = =

Het tweede milieu zit als een schil om de nieuwkomers en de werkelozen en de huisvrouwen en de bejaarden heen: tussen hen en het gebeuren met het eerste milieu ⁱⁿ heen; maar binnen die schil zitten ook de dienstverleners (de werkers bij onderwijs, administratie, verpleging e.d.). De meeste mensen zitten binnen die schil.

Dat betekent: afwezigheid van eigen ervaring met het omgaan met het eerste milieu. Dat betekent een vertekende beeldvorming. Het eerste milieu wordt onderwerp van fantasie. Van verheerlijking en verguizing.

Bij velen blijft het buiten beschouwing: de voetbal onttrekt het aan het oog. (De voetbal staat hier voor: het hele verstrooiings-apparaat, dat wij iedere dag in krant, radio en t.v. bezig kunnen zien de voorlichting en het nadenken over wat men hoorde te verstikken. Krant en ANP-nieuwsdienst zijn prachtige voorbeelden van vermomde verstrooiing: wie over enig bericht wil nadenken mist zes andere mededelingen over dingen die óók buiten zijn macht liggen).

Problemen als vrijheidsberoving, uitbuiting, chemische en biologische oorlogvoering en overkill komen wel ter sprake, maar dan gaan ze over het tussenmenselijke, het tweede milieu. De door het verdeelingsprobleem gepercepuerde zien als enigen die mee moeten delen "alle mensen" en denken dan voor hun gevoel al 'inclusief' en 'mondiaal'.

achterblijvende gevoelens

Waar raakt de gewone burger nog aan het eerste milieu ?

In de tuin, de volkstuin, de moestuin, de kruidentuin.

Verder zijn kenmerkend de gedragingen van de plantsoen~~en~~diensten. x

Vervolgens via het huisdier, via de rat, het egeltje, de vogels en nog zo wat wilds.

Tenslotte: via het naakt. Een mens behoort zelf tot het eerste milieu.

Hij/zij is een dier en als zodanig naakt. Het tweede milieu accepteert ons slechts als kapstok voor de geaccepteerde kleding. Wij zijn voortdurend verpakt, als we ik zeggen tegen onszelf als onderdeel van het eerste milieu. Zeggen we echter ik tegen onszelf als onderdeel van het tweede milieu, dan is baden niet meer dan het uitvoeren van noodzakelijke onderhoudsmaatregelen aan de kapstok.

De opmerkingen die ik hier maak hebben geen betrekking op het sexuele, dat was al voor 1940(!!) volstrekt uitputtend en afdoende beschreven en behandeld door Wilhelm Reich. Waar ik probeer achter te komen is: waar raken de gewone burgers nog aan het eerste milieu, hoe ervaren ze dat en wat doen ze dan ?

Wellicht door het tegengaan van sexuele spelletjes en vechten bij kinderen, gepaard aan ruimtelijke verwijdering van alles wat in het wild leeft en groeit en handelt en gebeurt, wellicht dáárdóór weten mensen niet meer hoe zich te gedragen als ze ooit komen te staan tegenover hun eerste milieu. Zo komen b.v. in oorlogsomstandigheden troepen die buitenslands vechten buiten hun tweede milieu: dit kunstwerk wordt daar niet doeltreffend gehandhaafd: plotseling zijn gewone mensen de machtigen: zij hebben de wapens. Een eenvoudig stukje denkwerk leidt tot de conclusie: wat geen tweede milieu is, is eerste milieu. En tegenover eerste milieu gelden geen regels van aangeleerd (en misschien zelfs wel aan gevoeld) fatsoen. Zoals ratten behandeld en bestreden mogen worden, zo mogen ook mensen in het eerste milieu dat. In een bekend nazi-propaganda filmpje worden de ratten en de joden aan elkaar gelijksoortig gesteld: beelden van ratten vloeien over in beelden van joden. Dat is een klassiek voorbeeld van het overbrengen van menselijke tegenstanders út het tweede in het eerste milieu. Vrij en eerbiedwaard is de mens slechts in zijn tweede milieu, en wel als hij daarin past. Dát is de vooronderstelling (het uitgangspunt) bij deze benadering. Uitkleden is een vernedering ! Waarom werden de gevangenen naakt gedood ? Niet alleen om rationele redenen ontleend aan de restwaarde van tweedehands kledingstukken, vermoed ik.

Hetzelfde nazi-dom gaf een plotselinge~~n~~ overvloed van beelden van (geïdealiseerde) mannelijke naakten te zien. En dan niet te vergeten de eindeloze gymnastiek, bedoeld om de mensen fit te maken voor: juist, het éérste milieu. Aan eerste milieu ook voelde men een tekort: Lebensraum was eerste milieu !

W. Reich
Alex Comfort

Grazh

x

Het is nu hier geen oorlog en de nazi-praktijken worden alleen tegenover ratten en vossen e.d. toegepast; tenslotte moeten ze ergens voortbestaan (blijkbaar). Men lette slechts op de publicaties (raambiljetten en t.v. filmpjes) over rattenbestrijden vanwege de overheid.

In deze vredes-omstandigheden is de zwarte piet van de natuurbestrijding in handen van een betrekkelijk klein aantal uitvoerende lieden: boeren, rijkswaterstaat, milieu-hygiëne, premie-jagers. (Het is een uiterst interessant punt in dit gebied, dat jagers stellen dat ze hun fatsoen houden in het eerste milieu en de stropers van onfatsoen beschuldigen; ondertussen is wat jagers doen uiterst merkwaardig; er zit een uiterst interessant studie onderwerp in hun taalgebruik, waartoe moet alles anders heten?) Rijkswaterstaat is wellicht het meest bezig met beschadigen en frustreren van de natuur, terwijl boeren neer de doodstraf op "diefstal" (= het óók bestaan ten koste van de prooidieren van de mensen en van hun planten) stellen en de prooidieren (onder de naam 'vee') van hun vrijheid beroven. Het enige verdedigings-argument vóór jacht, dat mij bekend is, is dat het dier vóór zijn dood een leven heeft gehad, wat men van de slachtoffers der bio-industrie niet kan zeggen. Evenmin als men het kan zeggen van honden, koeien, paarden e.d. die ook voortdurend gevangen zijn geweest en dan ook voor de cipiers reden tot klagen waren vanwege de voortdurende verzorging die gevangenens nodig hebben. Een uiterst fraai voorbeeld wil ik hier even aan de vergetelheid ontrukken: ter gelegenheid van de boerendemonstraties zei een boeren-woordvoerder op 2 aug. voor de radio: 'wij, boeren, kunnen niet staken, wij moeten melken, als wij niet melken krijgen we last met de dierenbescherming.' Als U begrijpt wat ik bedoel.

Verder is het misschien geen zwarte piet, maar het omgaan met mijn lichaam als onderdeel van mijn eerste milieu (b.v. in de verdediging ^{ervan tegen} bacterien en de gevolgen van mechanische beschadigingen) is ^{het ~~alleenrecht~~ van} de arts(enstand). Gaat U daar nu niet zelf aan knutselen meneer. Goede raad hè, maar in 21 jaar dagonderwijs had er wel zoveel daarover aan mij kunnen worden overgebracht dat ik nu meer kan dan knutselen. De hoeveelheid overbodigs, die in het algemeen (voortgezet) onderwijs wordt gegeven is groot genoeg om plaats te kunnen maken voor iets over het omgaan met het eerste milieu. Maar het recht op onderwijs is een recht vanuit en voor het tweede milieu. Het is geen recht van het dier mens, maar van de staatsburger. En de onderwerpen zijn dan ook van het tweede milieu.

Wat doen zó opgeleide mensen met het eerste milieu, als en in zoverre ze er mee om mogen gaan? Ze maken er een deel van het tweede milieu van. Zie tuinen. Ik laat in mijn tuin altijd alles wat er zich vestigt staan. (Omdat Pasteur de spontane generatie heeft afgeschaft gooi ik er wel eens zaadjessin, dat wel.) Ik vernaak me nog steeds met het hoofdschudden van

langskomende wandelaars en omwonenden naar aanleiding van mijn tuin.

Ik herinner me een spotprentje op de militairistische Duitsers in de tijd dat die koloniën gingen vestigen: op een eiland is een Duitser bezig krokodillen te leren excerseren. Erg leuk prentje, maar wat doen vele mensen met hun ene hond? Kunstjes leren. En met hun planten: in het gelid zetten. Is dat nu zó anders? En daarnaast: ik meen te weten dat er in militaire dienst nog steeds geëxcerseerd wordt. Dat is ook geen omgang met soldaten als delen van het eerste milieu, maar dat is het gebruiken van vrije (of tijdelijk onvrije) staatsburgers als dingen. De natuur schijnt niet spontaan gericht te zijn op of te passen in deze orde en slagorde, evenmin als ze spontaan gericht is op het voeden en verzorgen van de mens als vlees-eter.

*M. Douglas
"Panty and
clanger"*

Ordeloos, onsystematisch en ongericht op wat dan ook, zo blijkt het eerste milieu voornamelijk bij bestudering. Anarchie en chaos heersen er. En het recht van de sterkste-op-die-plaats (want sterkste is geen enkel wezen overal; sterkst is een situatief en relatief begrip). En zolang er plaats (ruimte) is, kunnen dieren en plante-soorten zich van de sterksten verwijderen naar een plaats waar zijn voordeel niet meer geldt.

Tegen deze toestand verzet zich een deel van de mensheid. Zowel ten aanzien van het eerste als van het tweede milieu. Want de visie op het eerste milieu is niet onafhankelijk van die op het tweede. Wanneer er geen mogelijkheid is om te vluchten wordt het recht van de sterkste tot voortdurend onrecht (voortdurend wanneer de zwakkere niet wordt gedood, maar hoogstens wegwijnt of vegeterend oud wordt.). In het tweede milieu heerst de toestand van niet-weg-kunnen (resp. de kosten van het elders voor zichzelf opnieuw beginnen zijn zeer groot en andere tweede milieus zitten ook niet op nieuwkomers te hopen). Uitspraken als 'de natuur is wreed' geven uiting aan deze benadering.

Hetzelfde beeld van het eerste milieu, maar een andere positie-keuze daar-
tegenover wordt weergegeven door het in de dieren projecteren van wildheid, bloeddorst, de (onaangeleerde) vaardigheid om zich in de natuur te handhaven e.d. Ook hier wordt alleen aan individuen gedacht en niet aan het verliezen, want dat wordt afgekeurd als verschijnsel. Denkt iemand toch aan het verliezen, dan volgt onmiddellijk de veroordeling van het roofdier.

*hand in 't bos
findens bekende
het beeld van het wild.*

De natuur wordt nog steeds ervaren als de onoverwonnen vijand, niet dood te krijgen: een niet blijvend te beschadigen voedende vijand. Een eeuwig wederkerende zilvervloot. Een verzorgende grootheid, die ons vuil opneemt. En die niet verzorgt hoeft te worden en niet ontzien. Een oneindige moeder.

Voor sommigen is het eerste milieu heilig. Ervaren als de plaats waar ik eigenlijk, wérkelijk, oorspronkelijk thuis hoor. Vooral als het tweede milieu niet ervaren kan worden als een bescherming tegen een werkelijk dreigend eerste milieu, maar wordt herkend als knechtend staande teven-over het eerste milieu binnen in mij. We treffen dit standpunt aan in Wilhelm Reich.

De systematiek bedrijvende biologen (Linnaeus voorop) konden niet anders doen dan de mens bij de apen indelen. Het protest daartegen is te vinden in het gesprek van juffrouw Laps met de schoolmeester in 'Woutertje Pieterse' van Multatuli: "meester, hoe kunt U dat nou zeggen, ik ben juffrouw Laps en mijn vader was in granen." De mensen waren zo volstrekt qua denken opgesloten in het tweede milieu, dat Darwin en Freud schrik verwekten met hun doodeenvoudige constatering: dat de mens in het eerste milieu thuishoorde: een gewone aap met een cultureel vernis, en vooral ook een als aap gefrustreerde aap, levend (niet volop functionerend echter, maar meer voortvegeterend) in een hem vreemde culturele omgeving, net zo min in een net pak en in viekante kamers ~~thuishorend~~ als een chimpansee b.v.)

Vocral zijn sexuele frustratie vernocht de mens nog te voelen en toen Freud daar op wees, zeiden twee categorieën mensen dat ze meer waren dan alleen sexueel: de ene categorie om niet meer over sex en aap-zijn te hoeven praten en de andere categorie om over het volledig functioneren als aap en onderdeel van het eerste milieu te kunnen praten.

Vooral die laatste groep is van een koude kernis thuis gekomen. Men zie slechts de geschiedenis van Wilhelm Reich er op na.

Ondertussen komt tegenwoordig het feit dat wij onderdeel zijn van ons eerste milieu langs de weg der verontrusting over de vervuiling en afsterving ~~over onder onze aandacht bring.~~ ervan. In een veel gemakkelijker verwerkbare vorm, want we hoeven er nu niets bij te voelen, de bedreiging is geheel chemisch en fysisch. Een psychologisch schoner verwijzing naar het eerste milieu is niet denkbaar. Niets is psychisch zo steriel als de natuurwetenschappen. Inclusief de biologie. Geen wonder, het is de door het tweede milieu zelf gemaakte reductie-apparaatuur. De vervuiling is dan ook geen echt probleem: het is oplosbaar door de natuur verder binnen het tweede milieu te brengen. De natuur was onze vuilnisbak, nu moeten we ook die vuilnisbak schoon gaan houden. De kosten daarvan zijn een verdeelprobleem, een probleem van het tweede milieu dus. Huisvrouwen zien dat vaak scherp: zij wijzen op de vele papiertjes op straat: dat is symbool en teken en uiting van de vervuiling: de onzorgvuldigheid van de mens met zijn afval. Slordigheid: te veel gebied als eerste milieu zien. We hoeven alleen maar te leren om oerwouden en zeeën als tweede milieu te zien: alle krokodillen op een rij voor een wasbeurt. Op vrijdag. 's Ochtends.

*Deuren
"geschied der biologie"*
*Multatuli
"Woutertje P."*
Kafka "De Aap"

Mc Donnell

De stelling dat we het eerste milieu binnen het tweede milieu zullen moeten zien te krijgen willen we het en daarmee onszelf behouden zal anders moeten worden geïnterpreteerd dan dat het eerste milieu zou moeten veranderen, geregeld zou moeten worden. Het is juist het ongemoeid laten dat ^{jegens} het eerste milieu de juiste omgangsvorm is.

De leer-industrie in Brabant dumpte haar vuil-afval wel in de Dommel, hoewel dat het biotoop (het huis, het woonterrein) van vele vissen, vogels en planten was, niet in het huis van de een of andere persoon die dicht bij de fabriek woonde. De redenen die hen weerhielden van het bevuilden van de woning van die mens, moeten ook gaan gelden voor de woning van andere levende wezens. Evenmin als bij het gedrag van mensen t.a.v. elkaar is er daarvoor 'eerbied' of 'liefde' nodig, alle bejaarden en invaliden worden via de staat van enig inkomen voorzien, of er iemand van ze houdt of niet. Zou iemand zo'n invalide of bejaarde doden, dan noemen we dat moord, onafhankelijk van de vraag of er nog iemand van die persoon hield of niet. Het gaat dus niet om een het hele volk omvattende mentaliteitsverandering t.a.v. de mede-schepselen. Ook is er voor die wetgeving geen meerderheid nodig: democratie is de poging om te komen tot het best-doordachte handelen dat het hele volk kan opbrengen, niet het komen tot het door de meesten begrepen handelen. Eén mens die gelijk heeft is een meerderheid. (Uitspraak van een Amerikaan, ik weet niet meer wie, maar het klopt wel.)

Met het bovenstaande is ook beweerd dat het onzin is om je af te vragen waarom MEN niet doeltreffender reageert op de aan de gang zijnde ondergang van het eerste milieu. De meeste mensen hebben net als ik geen enkele invloed op de wetgeving in hun land. De democratie is kapotgedefinieerd tot neuzentellerij en het regeren van de meerderheid. En ieder die iets wil veranderen wordt het bos ingestuurd om de meerderheid van zijn landgenoten te bekeren voordat zijn argument zal worden aangehoord en (als het zoveel stemmen oplevert en daarmee zoveel bestaanszekerheid voor de uitvoerende politicus) dan zeker ook uitgevoerd. Dat heeft met democratie niets van doen. (Zie Locke, Jefferson en Stuart Mill).

(o ja, de reden waarom ik bejaarden en invaliden als voorbeeldcategorieën gebruikte in het bovenstaande is het feit dat deze geen duidelijke fysieke macht hebben. Het werkt bij de wetgevers via morele categorieën, verwoordingen waarschijnlijk voor de angst voor eigen (latere resp. eventuele) hachje. Binnen het tweede milieu heeft men ~~de werking van~~ het recht van de sterkste op vele punten buiten werking gesteld. Dat kan doordat de meerderheid, de hele groep, altijd sterker is dan de categorie of enkeling. Zeker als er zoals bij ons een algehele ontwapening van burgers heeft plaatsgehad.

11 door een
later oange-
brachte onder-
scheid
niet meer
geldig.

X
X

De reden dat ik van de behandeling van die invaliden en bejaarden het verschaffen van enig inkomen noemde is: dat er ook aan dieren een inkomen kan worden toegekend. Dat is dan hun economische waarde en zodoende kunnen ze ook binnen die rekensommetjes die het rendement van kapitaal en de kosten van daden berekenen niet meer verwaarloosd worden. Het is echt niet mogelijk om voor die bedragen een beheerder aan te wijzen, ook stichtingen zijn alleen maar bedragen met beheerders en een aangewezen belanghebbende. Die belanghebbende beheert het geld van de stichting niet, maar de beheerders zijn verplicht deze belanghebbende te bevoordelen met alle middelen die de stichting heeft. Het kan allemaal. En er is niet de gezamenlijke wil van het hele volk voor nodig, alléén de wil van het betrekkelijk kleine aantal mensen dat in het land de wetten maakt. De vraag is dan ook hoe hén te beïnvloeden en niet: hoe het hele volk van mening te doen veranderen. Bovendien weten we helemaal niet hoe de mening van de meerderheid van de mensen t.a.v. dit punt is, want er werd ons gewone mensen zolang ik leef in ieder geval nooit naar gevraagd. Per slot van rekening maken de politici uit waarover ze praten. En dáár-over zetten ze dan het volk aan het denken (zie de koude oorlog, en het gestelde misbruik van sociale voorzieningen).

Het kan dan zijn dat een te begunstigen partij niet machtig hoeft te zijn (bejaarden en invaliden) en dat ze niet in staat hoeft te zijn om het geld *dat,* ~~de~~ *die* haar ter beschikking staat zelf te beheren (stichtingsvorm), een wetgever kan zich wel indekken voor later als hij *eventueel* invalide en *waarschijnlijker* oud wordt, het is niet aan te nemen dat een wetgever vreest dat hij te zijner tijd dier wordt en dan zal moeten kunnen rekenen op een degelijke dierenbescherming. Nu is een mens een dier, en hij heeft daarom veel kwetsbaarheden en gevaren met de wilde dieren gemeen. Dat weet ieder mens, maar er zijn verschillende oplossingen voor het probleem (hoe kan ik me veilig voelen voor de gevaren waarvoor ik andere dieren niet bescherm) in omloop. De opvallendste is: het leggen van alle nadruk op de verschillen tussen mens en dier. Dier wordt dan één categorie, waar de platworm en de mensaap samen inzitten en waar de mensen volstrekt buiten staan. De gevaren zijn dan de gevaren van het eerste milieu, ze horen bij de dieren en wij, mensen, zitten veilig in het tweede milieu, beschermd tegen microbe en insect en boze wolf. Als we er maar in slagen solidariteit met de 'onderontwikkelden' binnen het mensdom te ontwikkelen, want de overeenkomsten met dezen zijn té duidelijk om te verdringen. En als maar nooit weer zo'n 'buiten de mensheid-stelling' plaats vindt als het jood = rat geval.

Dat lukt allemaal niet best. Telkens weer worden er in allerlei vreemde landen politieke tegenstanders tot niet-mensen verklaard. En telkens weer worden er mensen beloond als ze deze mensen aangeven bij de politie. Gelukkig, nou ja, gebeurt dit alles buiten onze macht, buiten ons gebied. En wat binnen ons gebied gebeurt: b.v. dat een boer twee kraaien doodschiet en hun lijken heel opvallend ophangt bij een met plastic bedekte grasvoorraad omdat hij denkt dat dit de andere kraaien er effectiever van weerhoudt om het dure plastic kapot te pikken, dan wanneer hij een vogelverschrikker maakt van een jas en een hoed; kijk zoiets gebeurt alleen tegenover dieren. Alleen in de oorlog gebeurde zoiets ook tegen verzetsstrijders, maar ... en dan komt het weer: oorlog is de uitzonderingstoestand. En we kunnen dus nu stellen dat mensen zich alleen in het v^rédige tweede milieu kunnen veilig voelen. Dat verklaart iets van de bewapening, anders dan als beveiliging tegen roof. En in het vredige tweede milieu is (nog steeds, ondanks Veblen's "Theory of the leisure class" uit 1899) een westrijd^d in bezitten (en dus in het hebben en houden van werkgelegenheid om te kunnen verkrijgen) aan de gang: concurrentie en ook daar geen veiligheid. Deze laatste verschijnselen vragen zóveel aandacht dat er voor het denken over wat er met het eerste milieu gebeurt weinig tijd overblijft. Pas als het vuil van de industrie b.v. het badwater van de toeristen-industrie vervuult en zo de verdeling in de war brengt, krijgt dat enige aandacht: maar de vraag is dan: "hé, wat doe je de vissers aan" en niet: "Waf doe je de vissen en de zeehonden aan?". Nee, we noemen het uitroeien van diersoorten geen genocide met diezelfde betekenis van dat woord die we leren t.a.v. de jodenvervolging. En het is ook niet de gewoonte om tegen het treffen van álle insecten bij de chemische oorlogvoering tegen sommige soorten, te protesteren met dezelfde 'kracht' als tegen het doden van de burgerbevolking in tussenmenselijke oorlogen. Sinds de dienstplicht vechten volkeren tegen elkaar en de burgers zijn niet veilig (Putten, Dresden, My Lai en het op steden gericht staan van atoomwapens); we hebben ook nog nauwelijks enig werkzaam volkerenrecht, laat staan dat er een diersoortenrecht zou zijn. Wie moet er bij wie een aanklacht indienen tegen het uitroeien van diverse walvissoorten? En van totaal onschadelijke insecten?

Maar er is een klein verschil tussen deze ontmoedigende vragen op wereld-nivo en de vragen op landelijk nivo. In de geschiedenis is het gelukt om de bewapende burgers te ontwapenen. En de provincies hadden vroeger eigen legers. En niemand is erg ongelukkig met de vrede plus ontwapening nú. Wat zouden we binnenslands kunnen doen? Waarom gebeurde het nog niet?

gepluimd

jaap schot -over het eerste en het tweede milieu- -12- 8-8-1974

Laten we eens een gedachten-experiment doen. Laten we eens bedenken wat er zou gebeuren als we binnen ons land, waar onze wetten gelden, alle rechten die wij mensen hebben of zouden wensen ~~ook~~ zouden toekennen aan alle andere levende wezens voor zover dat kan (vrijheid van beweging voor planten is. b.v. wat eigenwaardig.) . Laten we er gewoon van uit gaan dat we noch aan onszelf, noch aan elkaar als mensen, noch aan enig dier, noch aan enige plant een hekel hadden, bij voorbaat tenminste niet. Let op: we denken alleen maar, er gebeurt nog niets. Dat heeft consequenties voor de betekenis van 'hier kan ik niet in mee gaan'.

Om te voorkomen dat dit schrijfsel te lang wordt voor het doel dat ermee beoogd wordt, ga ik het nu afronden.

Dat doel was: inleiden in en enthousiast maken voor het probleemgebied van het omgaan van de mensen met hun milieus. Teneinde te kunnen beslissen of het voor de lezer al of niet de moeite loont om mee te doen aan enig project betreffende dit onderwerp.

Wat de mensen zoal doen voor en tegen en met hun milieus zal voor een groot deel beperkt en bestuurd worden door hun kennis. Hoe minder kennis des te waarschijnlijker ondoelmatig gedrag (b.v. het zich frustreren t.a.v. het ene doel door het op een onnodige manier nastreven van een ander doel.)

Ten aanzien van de onwetendheid van mensen t.a.v. dit onderwerpgebied is gemakkelijk aan verbijsterende feiten te komen. In dit verband is de psychologie van de leerstofkeuze in het onderwijs van belang.

Ik wil eindigen met deze laatste stelling: binnen het eerste milieu zullen we als te bestrijden organismen moeten kiezen: de ziekteverwekkers en die parasieten waarvan met geen mogelijkheid enig nut en gemakkelijk schade kan worden aangetoond. Alle organismen waarmee een mens zich kan identificeren (al is dat ook nooit volledig) zullen we moeten ontzien, om te voorkomen dat we elkaar bedreigend voor gaan (blijven) komen door die identificatie met de vervolgd. Zodoende zullen we met de dieren die wij ontzien een relatie op moeten bouwen die nog beter is dan die welke we nu hebben met onze huisdieren, namelijk in dat opzicht dat we die vrije, ontziene dieren niet de mogelijkheid ontnemen zichzelf te zijn door hen binnen te halen (zoals we nu onze huisdieren doen) in het voor hen niet passende tweede milieu. Als die goede relaties er zijn, kunnen we overgaan tot het afschaffen van de verschijnselen huisdieren en vee. Zodat vrede, zichzelf zijn en gezondheid vanzelfsprekend zijn voor alle wezens waarmee we ons kunnen identificeren; dat zal goed zijn voor ons eigen zieleheil, en wellicht is dit eigenbelang aantoonbaar en als drijfveer te gebruiken. We zullen de moeizaam in ons tweede milieu verworven beschaafdheid (om de lijder niet uit te stoten en te doden ter bestrijding van de ziekte b.v.) ook moeten toepassen op het eerste milieu (ziekten via ratten b.v.) ten einde zelf beschaafd te zijn, rationeel, niet paniekerig; onafhankelijk van de belangen van de ratten; het is té gemakkelijk om te stellen dat die je niet aanspreken.

-einde-

-de enige manier om in de hemel te komen is: te zorgen dat de hemel om je heen komt -

LIJST VAN VERBETERINGEN:

blz. 2. v e = vele

m nsen = mensen

bovenaan

schuld van (het = schuld van het

midden

gekregen kansen

onderaan

(bedoeld is: er is niets meer te nemen, alles is al van iemand; om ergens aan te komen moet je het krijgen.)

blz. 3 hebeen = hebben

midden

blz. 4 in "tussen hen en het gebeuren ^{met} in het eerste milieu heen"

(midden) heen = in

blz. 4 onderaan: 'de met het verdelingsprobleem gepreoccupeerden'

Deze uitdrukking kan eenvoudig misverstaan worden, ik bedoel er alleen mee dat ongelijke verdeling alleen onder bepaalde omstandigheden (namelijk als het ergens een symbool van is)

voor rijken nastrevenswaardig en voor armen de moeite van het

bestrijden waard is; vanzelfsprekend bóven een bepaald bestaans-
minimum .

$$\text{blz 5 onderaan} \quad (\text{geidealiseerde} = (\text{geidealiseerde}))$$

blz. 6 is de arts = is het geclaimde werkterrein van de arts

(2/3 van boven)

blz. 7 De zin 'Uitspraken als benadering' moet één alinea hoger,
dus achter niet meer geldt.

```
blz. 8  tuuishorend  =  thuishorend
```

lees: Ondertussen komt tegenwoordig ervan, weer onder onze aandacht
terug.

blz. 9 1ste alinea: lees: (regel 5 van boven)

dat jegens dat deel van het eerste milieu waarmee we ons kunnen
verwant voelen (overeenkomsten mee voelen) de juiste omgangsvorm
is.

blz. 9 , 4de regel van onderen: heeft men de werking van het = heeft men het
heef = heeft

blz. 10 dáár over = dáárover

(begin laatste alinea:) om het geld dat (=de macht die)

..... later als hij (eventueel) invalide en (waarschijnlijker) oud ...

onderaan:..en wij, mensen, zitten.....

BOEKENLIJST.

- Dr. W.H. Teupken 'De zelfmoord der menschheid' Amsterdam 1945
- Wilhelm Reich 'Die Funktion des Orgasmus' (1942) Fischer
Taschenbuch Verlag 1973
'Die sexuelle Revolution' Fischer T. Verlag 1971
'The invasion of compulsory sex-morality' (1932)
Condor book 1971 (USA)
'The mass psychology of Fascism'
Condor book 1970
'The murder of Christ' (1953)
Farrar, Straus and Giroux New York
- Drijvers en Hawinkels 'De mens heet mens' Ambo 1969
- Thorstein Veblen 'The ~~ste~~ory of the leisure class' Mentor book
New York (pocket)
- Max Stirner 'Der Einzige und sein Eigentum' (1844)
Carl Hanser Verlag München 1970
- Mary Douglas 'Purity and Danger' 1966 Penguin Books (Pelican)
- Dr. A. Schierbeek 'Geschiedenis der biologie' Servire Den Haag 1951
- Thomas S. Szasz 'The second Sin'
'The myth of mental illness'